

REALIZACE PRAXÍ A STÁŽÍ VE VYBRANÝCH ZEMÍCH EVROPSKÉ UNIE A SVĚTA

REALIZATION OF PRAXIS AND TRAINEESHIPS FROM THE SELECTED EUROPEAN UNION COUNTRIES AND SOME OTHER ONES

David Póč

Anotace

Příspěvek provádí stručný exkurz do oblasti realizace praxí a stáží v některých vybraných zemích EU i v dalších zemích světa. Cílem je poukázat na klíčové systémové prvky, které vysoké školy a jejich partneři uplatňují v procesu vzájemné spolupráce v této oblasti. Mnohé z nich mohou být inspirací pro obohacení dosavadního systému spolupráce mezi vysokými školami a jejich partnery v České republice.

Klíčová slova:

Praxe a stáže, Evropská unie, systémové prvky, spolupráce s partnery

Abstract

Paper does perform short excursus into the praxis and traineeships area within the selected countries from the EU as well as from some others. Main goal is to show up some key system elements that are being seen in the core of universities and their partners' mutual cooperation. Some of them could serve as an inspiration for enrichment of current cooperation system among universities and their partners in the Czech Republic.

Key words:

Praxis and traineeships, European Union, system elements, cooperation with partners

Úvod

Jednou z jejích klíčových priorit rozvoje vysokých škol v České republice je kontinuální zvyšování kvality poskytovaného vzdělávání ve všech oborech a rozvoj oborů nových, které budou reflektovat aktuální potřeby společnosti.¹ Díky tomuto bude možné mimo jiné zajistit i adekvátní rozvoj vědy a výzkumu v České republice. Aby bylo možné tento ambiciózní cíl splnit je nutné zajistit studentům vysokých škol takové podmínky, které zajistí jejich rozvoj po znalostní, ale i dovednostní stránce.² Rozvoj znalostní společnosti si dnes nelze bez propojení obou těchto oblastí ani představit. Praktické využití znalostní studentů je

¹ Více informací lze najít ve strategickém dokumentu MŠMT ČR „Národní program rozvoje vzdělávání – Bílá kniha“, MŠMT ČR 2001, str. 64. Dostupný na WWW: <<http://www.msmt.cz/dokumenty/bila-kniha-narodni-program-rozvoje-vzdelavani-v-ceske-republice-formuje-vladni-strategii-v-oblasti-vzdelavani-strategie-odrazi-celospolecenske-zajmy-a-dava-konkretni-podnety-k-praci-skol>>, 7. 11. 2007.

² Nutnost akcentovat rozvoj znalostí a dovedností v souvislosti se zvyšováním produktivity práce je jednou z hlavních priorit stanovených v Lisabonské strategii, resp. v její revidované verzi „Integrované hlavní směry pro růst a zaměstnanost 2005 – 2008“, Dostupný na WWW: <http://ec.europa.eu/growthandjobs/pdf/integrated_guidelines_en.pdf>, 7. 11.2007.

ovšem oblastí, kde má vysoká škola samotná poměrně limitované možnosti. Cestou jak tento „handicap“ změnit a přeměnit ho naopak na jednu z klíčových výhod je etablování dlouhodobé spolupráce s partnery s veřejného i soukromého sektoru.

Plně rozvinout proces dlouhodobé spolupráce nebude jednoduché a univerzita aktuálně stojí na jeho počátku. **Na Masarykově univerzitě se za uplynulé dva roky podařilo pevně zakotvit místo praxí a stáží v mnohých oborech a jednotlivé fakulty systematicky rozvíjejí svoji spolupráci s partnery.**³ Tento potenciál bude do budoucna dále rozvíjen s cílem, aby každý student MU absolvoval během svého studia minimálně jednu dlouhodobou praxi či stáž v domácí nebo zahraniční partnerské organizaci. K praktickému dosažení je ale nutné primárně realizovat několik nezbytných kroků, mezi něž patří například úprava studijních plánů, zavedení specializovaných předmětů či plná akceptace institutu praxí ze strany potencionálních partnerských organizací.

Je obecně možné konstatovat, že komplexní realizace praxí a stáží by měla přinášet mnoho pozitivních synergických efektů pro všechny cílové skupiny. Ze strany studentů lze očekávat, že jim absolutorium praxí či stáží může přinést nejenom zkušenosti z každodenní praxe, ale i možnosti navázání nových kontaktů či získání informací pro zpracování závěrečných prací. Pro partnerské organizace, ať už v soukromém či veřejném sektoru, pak přináší realizace praxí a stáží možnost plně využít potenciálu mladých odborníků, které mohou v průběhu tohoto procesu dále formovat a případně tak získat nové zaměstnance.⁴ Je tedy jasné, že do budoucna je nutné podporovat spolupráci obou stran v tomto procesu a vytvářet dlouhodobé vazby, které umožní reciproční spolupráci výhodnou pro obě strany. **Transformace krátkodobých a často nahodilých kooperací mezi oběma stranami na dlouhodobé a pravidelné vztahy umožní oběma stranám dále spolupráci rozvíjet a vytvořit tak mnohem kvalitnější programy pro studenty, kteří se praxí či stáží budou účastnit.**

Vzdělání je velmi cenný kapitál a s pomocí partnerských organizací je možné ho významným způsobem obohatit. **Kvalitní vysoké školy a jednotlivé fakulty by měly do budoucna rovněž mít možnost profitovat ze skutečnosti, že jejich absolventi jsou na trhu práce úspěšní a díky dlouhodobé spolupráci s firmami či institucemi by mohly univerzity realizovat některé další rozvojové projekty, které by dále prohloubily spolupráci obou zainteresovaných stran a generovaly další přidanou hodnotu.** Realizace praxí a stáží by také školám umožnila průběžně optimalizovat studijní programy a jednotlivé obory tak, aby lépe odpovídaly potřebám trhu práce a potencionálním zaměstnavatelům. Studenti i zástupci organizací by zde poskytovali školám odpovídající zpětnou vazbu, která by přinášela potřebné informace pro tyto změny.

Tato komparativní studie má za **cíl ukázat význam praxí či stáží v rámci studijních plánů v dané zemi** a rovněž jejich význam pro studenty jako subjekty působící v budoucnosti na trhu práce. Vzhledem k výše uvedeným skutečnostem si autor klade hypotézu, že deskripce příkladů z jiných zemí může napomoci ve stávající diskusi o praxích a stážích v rámci studijních programů u prezenčního studia na veřejných vysokých školách v České republice. Některé z prvků realizovaných na vysokých školách v zahraničí lze reflektovat i ve

³ Možnost etablování komplexního procesu spolupráce s partnery bylo na Masarykově univerzitě umožněno díky rozvojovým projektům MŠMT ČR, které byly realizovány pod vedením Ekonomicko–správní fakulty za spolupráce s dalšími fakultami. Vytvořené formální dokumenty umožňují vybudování dlouhodobé spolupráce s partnery. Tyto materiály byly připravené experty z Katedry pracovního práva Právnické fakulty Masarykovy univerzity. Jsou dostupné na WWW: <<http://www.econ.muni.cz/studium/odborna-praxe/>>, 7.11.2007.

⁴ Pro detailní zjištění situace na trhu práce a možností rozvoje spolupráce s firmami byla v rámci rozvojového projektu MŠMT ČR č. 78/2007 zpracována marketingová analýza. Na jejím základě by měly být identifikovány takové produkty, které umožní univerzitám aktivnější marketingovou činnost vůči organizacím veřejného i soukromého sektoru.

stávajícím systému VŠ v České republice, aniž by bylo nutné provádět zásadní změny legislativního prostředí relevantního pro jejich fungování.

Pro tuto krátkou studii byly čerpány materiály ze **služebních cest, které proběhly v rámci rozvojového projektu MŠMT ČR č. 78/2007, jehož realizátorem je Masarykova univerzita.** Díky nim se **podařilo shromáždit vyjádření o významu praxí a stáží od studentů magisterského i doktorského studia z celého světa.** Sběr dat byl prováděn metodou řízených rozhovorů, kdy tak bylo možné získat koherentní vyjádření o hlavních prvcích v systému praxí a stáží.

Praxe a stáže ve Francii

System francouzského vysokého školství je velice různorodý. **Univerzity fungují v podstatě jako instituce veřejné správy, kde jsou uchazeči přijímáni bez přijímacích zkoušek.** Nutné je pouze doložit doklad o absolvování střední školy. Výjimkou jsou v tomto ohledu školy medicínského a technického zaměření. **Kromě těchto veřejných vysokých škol fungují ve Francii i speciální veřejné či soukromé vysoké školy, které vznikají pod záštitou různých ministerstev.** Ty zajišťují speciální vzdělávání v různých oborech a pro přijetí na tyto školy je nutné absolvovat přijímací řízení. Celkově je vysokoškolské studium ve Francii složeno ze tří základních cyklů. První cyklus trvá dva roky a v rámci něj student projde „multidisciplinárním“ vzděláváním, kdy absolvuje různé kurzy relevantní k jeho oboru studia. Následný cyklus pak trvá v délce jednoho či dvou roků a v rámci něj je prohlubována studentova specializace. Tento cyklus je ukončen udělením titulu bakalář nebo magistr. Poslední cyklus již souvisí se samostatnou hlubší profesní orientací studenta a je ukončen získáním doktorátu.

Stáže jsou na vysokých školách brány jako získávání profesní zkušenosti (ne poznávání konkrétní firmy), během níž se student zabývá jedním nebo více konkrétními svěřenými úkoly. Studenti odevzdávají zprávu ze stáže, kterou obhajují před odbornou komisí. Hodnotí se plnění zadaných úkolů studentem a jeho profesní chování a zapojení. **Povinná stáž se týká téměř všech technických vysokých škol, ale i některých dalších oborů jako například marketing, komunikace. Odborná stáž je součástí studia a tvoří nedílný doplněk vzdělání. Například u některých bakalářů závisí získání diplomu z 50% na odborné stáži.** Stáž umožňuje vstoupit do pracovního života a uplatnit v praxi teoretické znalosti získané studiem. **Stážisté mohou dostávat plat do určité výše (30% minim. mzdy). Firmy však nejsou povinny stážisty platit nebo jim poskytovat zaměstnanecké výhody, pokud je stáž kratší než 3 měsíce.** Minimální délka stáže činí dva měsíce pro kratší studium a 3 – 4 měsíce pro delší typ studia. Stáž může být prodloužena na 6 měsíců firmou, která svěří studentovi operativní či strategický úkol nebo projekt.

U některých oborů není stáž povinnou součástí studia. Týká se to obecně studentů humanitních oborů (např. historie, sociologie, politologie). Stáže tedy závisejí pouze na vlastní iniciativě studenta. **Stejně jako povinná stáž, ani nepovinná stáž by neměla přesáhnout 6 měsíců.** Co se týče odměňování stážistů, platí to samé jako u povinných stáží. Smlouva o stáži je povinná, není však povinností školy ji poskytnout. Nepovinná stáž by měla úzce souviset se studovaným oborem.

Obecně lze říci, že dnes mají stáže ve Francii tendenci se prodlužovat. Neměly by však oddálit získání diplomu. **Celkovým výstupem ať už povinných nebo nepovinných stáží by mělo být, kromě splnění předem daných povinností, i získání praktických zkušeností, orientace v každodenním fungování firmy či rozvoj osobních dovedností (např. komunikace či týmová práce).** Ze začátku byla stáž chápána/ koncipována jako „přednábor“. Nyní se stáže čím dál více stávají součástí studia, bývají delší a operativnější. Některé

společnosti navrhuje stážistům, kteří se osvědčili, aby pokračovali ve spolupráci se společností a případně jsou následně přijati do zaměstnání.

Dne 26. dubna 2006 byla přijata ve Francii tzv. „charta studentských stáží v podnicích“, která poskytuje stážistům určité záruky:

- povinné vymezení podmínek jak ze strany zástupce dané vysoké školy, tak zástupce přijímací instituce
- sestavení smlouvy upravující zodpovědnost tří podepsaných stran, smlouva by měla mít určitou předepsanou formu
- charta počítá se zavedením systému hodnocení vyučujícím a zástupcem společnosti (toto hodnocení je pak předmětem zprávy, která se uchovává na vysoké škole)
- charta zdůrazňuje vzdělávací charakter stáže
- stát se zavazuje provádět určité kontroly :
 - stát zajišťuje kvalitativní a kvantitativní kontrolu stáží na základě zpráv uchovaných vysokou školou
 - stát rovněž zavede „průvodce stážemi“, který bude určen VŠ, společností a studentům (tento průvodce umožní každému seznámit se s právy a povinnostmi vztahujícími se ke stáži)
 - stát věnuje výjimečnou pozornost způsobům vykonávání stáží, jsou prováděny četné kontroly pracovních podmínek stážistů a respektování pravidel uvedených v chartě

Komplementem je tzv. charta „rovných příležitostí“ přijatá 31. března 2006, která ukotvuje 3 principy zabezpečení stáží:

- povinná smlouva o stáži
- omezení délky trvání stáže na 6 měsíců
- povinné odměňování stáží delších než 3 měsíce (výše odměny stanovena smlouvou)

Již od počátku 70. let byly s partnerskými organizacemi neformálně dohodnuty mechanismy hodnocení studentů během vykonávání praxe či stáže, na kterém se podíleli jak zástupci organizace, tak zástupci univerzity. Mezi univerzitou a organizací také začaly vznikat dohody o poskytování praxí, kdy ze začátku se jednalo především o ústní dohody a později začaly vznikat i písemné. Součástí dohod je definování předmětu praxe, celková délka trvání a škola často inkorporuje do písemných smluv povinnost, aby student sepsal zprávu o průběhu praxe. **Pro získání závěrečné známky z praxe pak probíhá obhajoba před komisí složenou ze zástupců partnera i univerzity.**

Obecně lze říci, že bohužel ani dnes neexistují ve Francii obecná pravidla týkající se formální stránky uzavírání dohod – až v roce 2006 byly vydány obecné charty (viz. výše) na úrovni státu zaměřené na bližší definování konkrétních podmínek pro realizace praxí a stáží, tj. jejich délka, nutnost informovanosti studentů atd. **Nicméně není pravidlem, že univerzita má uzavřeny dlouhodobé dohody týkající se konkrétního počtu míst na každý semestr – tento proces probíhá na bázi osobních jednání se zástupci partnera každý semestr.** Tímto zažitým postupem je možné každý semestr měnit počty a především nabídku míst pro studenty. Organizace veřejného i soukromého sektoru si tak ponechávají možnost měnit pružně nabídku dle aktuální činnosti a možností (řešené projekty, možnosti školitelů, rozpočet organizace atd.).

Jedna z nejdůležitějších komponent umožňujících fungování celého systému praxí a stáží je existence tzv. associates professors – externích vyučujících na univerzitách. Jedná se o vyučující, kteří na univerzitách působí pouze na částečné úvazky či učí pouze vybrané kurzy a souběžně nadále působí v organizacích veřejného i soukromého sektoru. Pozice externích vyučujících je brána ve francouzských organizacích jako velice prestižní a většinou se jedná o vedoucí pracovníky s mnohaletými zkušenostmi, kteří se

rozhodnou přijmout nabídku ze strany univerzity a působit jako lektor. Legislativní systém ve Francii podporuje působení externích vyučujících a to dokonce do té míry, že univerzitám pro akreditace některé typy kurzů „předepisuje“ nutnost participace těchto lektorů. Ve chvíli, kdy francouzské Ministerstvo školství uděluje v rámci akreditačního řízení povolení k realizaci určitého typu studijního programu, tak velice přísně kontroluje kolik externích vyučujících bude v rámci jednotlivých kurzů působit (z jakých institucí, z jakých pracovních funkcí atd.). **Např. na univerzitě v Rennes v „prakticky“ orientovaných magisterských studijních programech je až 50% externích vyučujících!** Velice důležitou skutečností je, že akreditace pro konkrétní předměty je ve Francii udělována obvykle na délku čtyř let a tedy spolupráce mezi univerzitou a těmito lektory není krátkodobého charakteru. Co se týče působení externích vyučujících, tak se ve Francii můžeme setkat se dvěma základními typy:

- Univerzita se domluví s vedoucím pracovníkem organizace soukromého nebo veřejného sektoru, aby každý semestr odučil určitý počet hodin; je domluvena konkrétní hodinová sazba jako honorář atd.
- Univerzita má možnost také zřídit přímo na katedrách pozice „externích vyučujících“, kdy se tito spolupracovníci stanou zaměstnanci univerzity a rovněž zůstávají zaměstnanci ve své organizaci (záleží na dohodě ohledně výše úvazků, platu atd.); tito externí vyučující se často stávají přímo garanty celých oborů a působí ve vedení kateder a ústavů (univerzita v Rennes má například mezi svými externími vyučujícími několik ředitelů odborů z francouzských ministerstev)

Na působení externích vyučujících ve strukturách univerzity je právě navázána i jejich zcela zásadní role pro oblast praxí a stáží – možnost zprostředkovat pro studenty pozice ve „svých“ společnostech (jedná se majoritní způsob „neformálního“ zajišťování praxí a stáží, tak jak je zmíněn výše v textu). Univerzity si také často jako jednu z podmínek při zaměstnání externího vyučujícího stanovují, že musí pro studenty školy zajistit určitý minimální počet míst pro praxe nebo stáže. Díky fungování tohoto systému mají univerzity zprostředkovaně poměrně rozvinutou a silnou síť kontaktů na organizace veřejného i soukromého sektoru.

Celkově lze konstatovat, že ve Francii je několik komponent v oblasti praxí a stáží, které jsou potencionálně zajímavé i pro veřejné univerzity v ČR:

- Existence funkce „externích vyučujících“, kteří mohou zásadním způsobem zvýšit konkurenceschopnost univerzit a zabezpečit odpovídající místa pro praxe a stáže
- Metoda zpracování závěrečných prací – intenzivní spolupráce s organizacemi veřejné i soukromého sektoru, možnost hodnocení práce ze strany školitelů od partnera
- Systém duálního studia – intenzivní spolupráce především s organizacemi soukromého sektoru na tvorbě úzce zaměřených studijních programů
- Povinná komponenta praxí a stáží v určitých typech studijních programů
- Zavedení magisterských studijních programů s výrazně akcentovaným podílem „praktické“ výuky a jejich propagace na trhu práce
- Vytváření nadací na zajištění dodatečných nákladů na vybudování center excelence na univerzitách za spolupráce firem

Praxe a stáže v Jihoafrické republice

Obecně lze říci, že realizace praxí a stáží v JAR je dnes velice různorodá a liší se na jednotlivých univerzitách i na různých studijních programech. Velice záleží na aktivitě školy, od které se samozřejmě odvíjí i skladba studijních programů. **V rámci technických oborů**

musí studenti absolvovat povinnou praxi ve firmě v délce několika měsíců, aby mohli získat tzv. Národní Diplom. Získání této kvalifikace je nezbytným předpokladem pro pokračování studia na další úrovni tzv. vyšších diplomových programů. Absolvování praxí na nižší úrovni vysokoškolského studia je v JAR vedeno jednoduchou ideou, kdy absolventi tohoto stupně na technických či ekonomických oborech by měli být schopni zvládnout především praktické dovednosti a znalosti, aby byli široce uplatnitelní na trhu práce. **Po většinu svého studia jsou tedy zapsáni do kurzů, které obsahují praktickou komponentu (např. mzdové účetnictví).**

Rovněž na učitelských oborech musí studenti povinně podstoupit tzv. vyučovací praktika. Tyto části výuky většinou studenti realizují v letních přestávkách mezi semestry. V letních měsících je student přidělen na základní či střední školu, kde se očekává, že bude aktivně pomáhat s přípravou výuky i s výukou samotnou a získá tak praktické dovednosti z této oblasti. Díky tomuto prvku studijního programu by měli být studenti lépe připraveni na svoji profesní dráhu po skončení studia. **Velice důležitou skutečností je, že jejich hodnocení v průběhu praxe přímo tvoří součást závěrečné státní zkoušky a ovlivňuje tak celkový výsledek studia.**

Pro potřeby dlouhodobých stáží musí mít škola akreditované konkrétní předměty v jejichž rámci je možné tuto stáž absolvovat. Jedná se o tzv. kvalifikace či oprávnění k tomu spolupracovat s organizacemi v oblasti stáží. Mezi školy, které mají tyto předměty akreditovány patří především různé ekonomické, technické či zemědělské fakulty. Většinou je tento program nazýván na univerzitách jako tzv. Rámcová zkušenost studentů s průmyslovou praxí – Students' Industrial Work Experience Scheme (SIWES). **Studenti na těchto fakultách musejí tento kurz povinně absolvovat, ale mohou si sami zvolit semestr ve kterém si ho zapíší. Studenti, kteří si „předmět“ zapíší a absolvují ho, dostávají od školy mimořádné stipendium ze speciálně vyčleněného fondu, kdy je jejich činnost kontrolována univerzitou (průběžné zprávy atd.) i partnerskou organizací (docházka atd.).** Z této stáže studenti podávají závěrečnou zprávu a její hodnocení se projevuje i na závěrečném hodnocení při absolutoriu.

V JAR rovněž stát vytvořil pro univerzitní studenty nižších ročníků plošný rámcový program pro praxe v organizacích veřejného sektoru (státní správa, neziskové organizace atd.). Stát zajistil po legislativní stránce fungování celého modelu a organizace jsou tak připraveny využívat studentů na konkrétní praktické úkoly. Tito studenti dostávají od státu zvláštní stipendium, ale organizace se v případě dostatku financí může rozhodnout, že jim bude vyplácet dodatečnou finanční odměnu. Její výše se většinou odvíjí od konkrétní pracovní pozice, kterou student zastává a velikosti rozpočtu organizace.

Lze konstatovat, že i v systému praxí a stáží na VŠ v Jihoafrické republice lze najít několik zajímavých bodů:

- Existence mnoha kurzů, které obsahují komponentu tzv. praktické výuky (inkubátory, workshopy atd.)
- Důraz na význam stáže pro celkové hodnocení studenta na vysoké škole – reflexe významu praktického uplatnění
- Systém realizace praxí a stáží s pomocí akreditovaných předmětů na které jsou vázány další systémové prvky (stipendijní programy, harmonogram studia atd.)
- Vytvoření specifického systému spolupráce vysokých škol s veřejným sektorem ve formě praxí a stáží, který je garantován státem

Praxe a stáže v Itálii

Italský systém vysokoškolského vzdělávání obecně značně diferencuje mezi humanitními a technickými směry. Především humanitní vzdělávání má v Itálii dlouhodobou

tradici (od 13. st.) a dodnes zde lze najít několik univerzit, které se zaměřují převážně na studia „klasických“ oborů – filologie, historie či filozofie. Na těchto univerzitách v současnosti studuje množství zahraničních studentů, což představuje značnou výzvu – **poskytování kvalitních studijních programů v angličtině, skladba jednotlivých kurzů atd.** Nicméně je nutné rovněž říci, že moderní italské vysoké školství plně reflektuje aktuální potřeby trhu práce v EU a respektuje důraz kladený na Lisabonský proces a rozvoj znalostní ekonomiky.

V dnešní době trvá magisterské studium technických či přírodovědných oborů v Itálii obvykle pět let, zatímco fakulty zaměřené na humanitní obory mají většinou čtyřleté obory. **V Itálii stále není plně zaveden kreditový systém, který až v současné době přejímají univerzity na základě celoevropských standardizací (např. systém ECTS).** Obecně je tedy studium založeno na nutnosti absolvování určitého počtu povinných a volitelných kurzů. Na humanitních oborech je stále valná část předmětů ukončena ústní zkouškou ve formě rozpravy nad konkrétním tématem. U přírodovědných či technických oborů se zase naopak většina zkoušek skládá ze dvou částí a to písemné a ústní, kdy je nutné nejdříve absolvovat písemnou část, aby byl student připuštěn k ústní zkoušce.

V současné době se na italských univerzitách plně zavádí dvoustupňový systém studia, kdy je možné po třech letech absolvovat „malou státní zkoušku“ a následně se rozhodnout zda pokračovat ve studiu a složit „plnou státní zkoušku“. V rámci závěrečných semestrů studia se také mění struktura zkoušek a je více hodnocena studentova celosemestrální práce v pokročilejších kurzech, než „pouze“ absolutorium závěrečného testu či rozpravy. Běžně se využívají průběžné testy či seminární debaty, důležitou roli hrají také prezentace určitého tématu připraveného posluchačem.

Problematika praxí a stáží je v Itálii velice komplikovaná. Obecně neexistuje žádná povinnost během studia praxi či stáž absolvovat. Především humanitní obory nevyžadují po svých studentech splnění určitého počtu hodin praxe v organizacích veřejného či soukromého sektoru (určité výjimky existují např. u učitelských oborů – ale i zde je samostatná praxe studentů spíše atypická). **U technických oborů si student může zvolit v závěru studia zpracování tzv. praktické diplomové práce,** kterou může být např. určitý projekt či část projektu ve firmě. Student se v tomto případě musí domluvit s danou organizací a předpokládá se následný zájem studenta o tuto tematiku či případné budoucí zaměstnání.

Obecně lze říci, že toto je aktuálně jeden z největších problémů italských studentů – univerzity jim poskytují výhradně teoretické vzdělávání často bez zařazení odpovídajících kurzů zaměřených na rozvoj znalostí či dovedností. Následkem je pak často situace, že student i po absolvování školy nemá žádnou představu o tom, jakému povolání by se chtěl v životě věnovat. Následně je tento problém přenesen i na italský trh práce, kde je pro zaměstnavatele velmi obtížné najít vhodného kandidáta na danou pozici, protože mnoho absolventů je jednoduše „nerozhodnutých“. **V současné době pouze nejvýznamnější univerzity – např. Bocconi (ekonomie) zavádějí povinné praxe, aby tuto situaci řešily.** Studenti na těchto školách jsou nyní povinni absolvovat před ukončením studia praxi v délce několika měsíců (může být i v letním období).

Poznatky ze systému praxí a stáží na VŠ v Itálii:

- Absence plošně zavedeného kreditového systému založeného na koncepci ECTS, který by umožňoval formalizaci praxí a stáží na VŠ v rámci studijních programů
- Neexistence uceleného systému realizace praxí a stáží na vysokých školách založeného na dlouhodobé spolupráci s partnery
- Možnost zpracování tzv. praktických diplomových prací, především u technických oborů

- Spíše teoretické zaměření italských univerzit má v současné době poměrně negativní dopady na především lokální trh práce

Závěr

Tato krátká studie ukázala potencionálním čtenářům některé z klíčových prvků, na kterých jsou založeny systémy praxí a stáží v některých vybraných zemích. Pro provedení efektivní komparace byly z Evropské unie vybrány dvě země, jejichž přístup k problematice praxí a stáží je zcela rozdílný. Obecně lze říci, že se ukazuje trend čím dál více akcentovat komponentu praxí a stáží ve studijních programech, protože se tento fenomén ukazuje jako významná část budování znalostní společnosti. **Všechny zainteresované subjekty (vysoké školy, firmy, státní správa) si uvědomují, že bez transpozice vědomostního potenciálu do prakticky využitelných znalostí není dlouhodobý rozvoj společnosti možný.** Tyto skutečnosti reflektuje i Evropská unie v sérii svých strategických dokumentů, které se problematikou vzdělávání zabývají. Je zřejmé, že především krátkodobé praxe jsou dlouhodobě etablovány v mnoha vysokoškolských systémech na celém světě s jednoznačným cílem posílení konkurenceschopnosti absolventů na trhu práce. Jejich absence přináší specifické problémy, které mají za následek pokles zájmu o absolventy na domácím i zahraničním trhu práce (např. Itálie).

Závěrem lze říci, že v rámci rozvojových projektů MŠMT ČR realizovaných na Masarykově univerzitě v letech 2006 a 2007 s cílem podpořit a rozvíjet komponentu praxí a stáží, se mnohé z výše nastíněných prvků ze zahraničních systémů již podařilo implementovat (diference mezi povinnou stáží a nepovinnou praxí, zavedení speciálního předmětu atd.). Mnoho z výše představených prvků je rovněž potencionálně zajímavých jako inspirace pro možné další systémové kroky. Jedná se například o tyto prvky z systému praxí a stáží v Jihoafrické republice:

- význam praxí či stáží pro závěrečné hodnocení studenta VŠ
- zavedení jednotných definicí předmětů obsahujících komponentu praxí či stáží (bude tak možné realizovat konkrétní statistické výstupy, porovnávat jednotlivé vysoké školy z tohoto hlediska atd.)
- nutnost absolvovat povinnou stáž v rámci studijních programů, které předpokládají u absolventů širokou uplatnitelnost v na trhu práce v oborech s vysokou komponentou aplikovaných dovedností a znalostí

Kategoricky nelze říci, že systém v ČR bude jednoznačně tendovat k některému z výše uvedených modelů, protože je zapotřebí vzít v úvahu historii a dlouhodobý vývoj vysokoškolského systému v ČR. Nicméně obohacení o některé nové prvky umožní bezesporu zvýšit konkurenceschopnost nejen absolventů, ale i samotných vysokých škol v ČR.

LITERATURA

[1] *EUA Bologna handbook: Making Bologna work*. Ed. FROMENT, E., 1.vydání. Berlin:Raabe, 2006, 452 stran, ISBN 381830209X.

[2] Směrnice děkana Ekonomicko – správní fakulty Masarykovy univerzity č. 8/2006 [online]. Dostupný na WWW: <<http://www.econ.muni.cz/zahrstky/data/smernice-2006-08.pdf>>, 15.7.2007.

[3] Národní program rozvoje vzdělávání – Bílá kniha, MŠMT ČR, 2001 [online]. Dostupný na WWW: <<http://www.msmt.cz/dokumenty/bila-kniha-narodni-program-rozvoje-vzdelavani-v-ceske-republice-formuje-vladni-strategii-v-oblasti-vzdelavani-strategie-odrazi-celospolecenske-zajmy-a-dava-konkretni-podnety-k-praci-skol>>, 7. 11. 2007.

- [4] Revize Lisabonské strategie, Integrované hlavní směry pro růst a zaměstnanost 2005 – 2008 [online]. Dostupný na WWW:
<http://ec.europa.eu/growthandjobs/pdf/integrated_guidelines_en.pdf>, 7. 11.2007.
- [5] Závěrečná zpráva z rozvojového projektu MŠMT č.590/2006.

KONTAKT

Mgr. David Póč

Katedra veřejné ekonomie

Ekonomicko–správní fakulta

Masarykova univerzita

Lipová 41a, Brno 602 00

Tel.: +420 549 497 686

E – mail: David.Poc@econ.muni.cz